

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2007-2008

1 juli 2008

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Patrick Lachaert en Karlos Callens, mevrouw Tinne Rombouts
en de heren Jan Peumans, André Van Nieuwkerke en Jos Bex –**

betreffende de aanpak van landbouwschade door vogels

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Voorgeschiedenis

De problematiek van de landbouwschade, veroorzaakt door vogels en de daarbij horende problemen in verband met geluidsoverlast als gevolg van het gebruik van vogelschrikkanonnen om de vogels te verjagen, werd reeds herhaaldelijk door het Vlaams Parlement behandeld.

Sinds 1999 werden over die problematiek met een gestage regelmaat verzoekschriften ingediend, die door het Vlaams Parlement behandeld werden. Dat was het geval in 1999, in 2000, in maart 2002, januari 2003, oktober 2003, februari 2006 en in december 2007.

De argumentatie is ondertussen genoegzaam bekend: geluidsoverlast voor mens en dier, het te lang in werking zijn van de kanonnen, bestaande alternatieven enzovoort.

Tijdens de bespreking van deze problematiek in de commissie bevoegd voor leefmilieu in 2000 bleek het volgende:

- de Vlaamse Regering is bevoegd voor de geluidshinder en de landbouw;
- men kan te allen tijde dit soort geschillen als burengeschillen voorleggen aan de vrederechter;
- VLAREM bevat daarover geen bepalingen;
- de gemeenten zijn bevoegd om dit via een gemeentelijk reglement te regelen.

De conclusie van de commissie was in beide voorgaande gevallen dat de bevoegdheid tot het regelen van het gebruik van schrikkanonnen bij uitstek tot de gemeentelijke bevoegdheden moet blijven behoren, namelijk via een gemeentelijk politiereglement. In haar aanbeveling van 14 februari 2000 stelde de commissie in haar conclusie duidelijk dat het gebruik van deze toestellen niet in VLAREM geregeld hoefde te worden. De commissie verzocht wel de toenmalige minister bevoegd voor leefmilieu een aanbeveling aan de gemeenten te richten, waarin de gemeenten op hun verantwoordelijkheden wordt gewezen en de alternatieven worden toegelicht.

In maart 2002 stelde de toenmalige minister dat zij opdracht had gegeven een stand van zaken op te maken en aanbevelingen voor te bereiden. Er werd toen een werkgroep opgericht, waaruit bleek dat er alternatieven waren, maar de effectiviteit van die alternatieven bleek twijfelachtig. Daarom zou de aanzet worden gegeven voor een studie. Uit een inventaris bleek dat verschillende gemeenten wel beperkingen wilden opleggen. De minister wou met de VVSG (Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten) samenzitten om een modelreglement uit te werken. Dat modelreglement zou aan de gemeenten worden verstuurd en via de VVSG verspreid worden omdat het een gemeentelijke bevoegdheid betrof.

De toenmalige minister heeft vervolgens een omzendbrief gestuurd aan alle gemeenten met het verzoek om een politiereglement ter zake te maken, en de alternatieven aan te bevelen. Het bleef echter gemeentelijke autonomie. De minister kondigde eveneens aan dat in het voorjaar van 2003 veldproeven met alternatieven zouden worden genomen zodat er nog dat jaar een code van goede praktijk daarvoor opgesteld kon worden. Daarenboven zou een mogelijke subsidiëring van de alternatieven worden overwogen.

Tijdens de besprekingen van oktober en december 2003 stelde de toenmalige minister Ludo Sannen dat de omzendbrief geen verordenend karakter heeft. De bevoegdheid bleef bij de gemeenten, aangezien een opname van de kanonnen in VLAREM aan de lokale specificiteit zou voorbijgaan. De veldproeven met alternatieven waren toen nog steeds gaande. Naar aanleiding van deze bespreking werd een meerderheidsresolutie door het Vlaams Parlement goedgekeurd op 21 december 2004 (*Parl. St.* VI. Parl., 2003-04, nr. 1981/3). Die resolutie vroeg de Vlaamse Regering:

- een imperatieve omzendbrief aan de gemeenten te sturen om hen te verplichten een politiereglement op te stellen om het gebruik van deze kanonnen in principe te verbieden en slechts uitzonderlijk, als er geen alternatief is en mits voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de burgemeester, toe te laten. Tevens werden duidelijke afstandsregels gevraagd (minstens 300 meter van woningen en 200 meter van de openbare weg), een verbod op het gebruik tussen 21.00 uur en 8.00 uur, de toepassing van de algemene geluidsnormen van VLAREM en een maximum van zes knallen per uur;
- de gemeenten aan te moedigen alternatieven te gebruiken;

- via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) in een financiële impuls te voorzien voor alternatieven;
- samen met de gemeenten een sensibiliseringsprogramma uit te voeren.

In een vraag om uitleg in april 2004 informeerde de heer Gerald Kindermans naar de gang van zaken in verband met de omzendbrief. De toenmalige minister stelde toen dat een verordenende omzendbrief voor advies aan de Raad van State voorgelegd moest worden. Hij stelde dat men bezig was deze omzendbrief op te stellen, maar dat de eigen juridische dienst bedenkingen had bij het toepassen ervan in deze materie wegens de gemeentelijke autonomie en het ontbreken van een basis in VLAREM. De minister stelde toen dat er een steun van 40% vanuit het VLIF voor de alternatieven was voorzien.

Op 25 mei 2004 kwam de bewuste omzendbrief tot stand. Daarop schreef de gouverneur van West-Vlaanderen op 2 september 2004 naar zijn gemeentebesturen dat de omzendbrief enkel een aanbeveling was om een politiereglement op te stellen. De omzendbrief was niet verordenend omdat het gebruik van de kanonnen niet in VLAREM was geregeld.

In antwoord op een vraag van de heer Jacky Maes stelde minister Marino Keulen op 10 mei 2005 dat de gouverneur het correct voorhad, aangezien het een niet-imperatieve omzendbrief was. In 2006 nam de commissie kennis van het verzoekschrift, maar ging er blijkbaar niet verder op in.

Op een vraag van de heer Bart Martens van 20 juli 2006 bevestigde minister Kris Peeters deze stelling en herhaalde de stelling dat deze bevoegdheid bij de gemeentelijke autonomie aansloot. Hij wenste VLAREM niet aan te passen, aangezien dat voorbij zou gaan aan de lokale specificiteit. De minister melde toen wel dat reeds aan aantal alternatieven waren onderzocht, waarbij de heliumballon, de 'scary man' en een imitatieroofvogel de beste resultaten opleverden. Bij hoge vogeldruk nam de gewinning toe, zodat men de systemen zou moeten afwisselen of combineren. Rond deze alternatieven werd de nodige communicatie en sensibilisering gevoerd. Bovendien kunnen de alternatieven rekenen op 40% VLIF-steun. Tot 31 juli 2006 werden echter maar elf dossiers ingediend.

In antwoord op een vraag van de heer Rudi Daems van 5 februari 2008 stelde minister Hilde Crevits dat

ondertussen gebleken is dat minstens 129 gemeenten een politiereglement hebben, waarin op een of andere manier wordt verwezen naar knallen.

Alternatieven

Naast het gebruik van vogelschrikkanonnen zijn een aantal minder belastende alternatieven beschikbaar. De voornaamste hiervan zijn de 'scary man', de imitatieroofvogel en een geluidssysteem.

Op initiatief van het provinciebestuur van West-Vlaanderen werden deze drie alternatieven ter beschikking gesteld van de landbouwers. Van elk alternatief werden telkens drie exemplaren aangekocht, zodat ze konden roteren tussen negen verschillende landbouwers in elke gemeente. In 2007 liep het proefproject in Pittem en Hooglede. In beide gemeenten werd een andere aanpak gebruikt. Het beste resultaat werd bereikt daar waar de rotatie plaats vond tussen landbouwers die elkaar goed kenden en zelf verantwoordelijk waren voor de rotatie. De rotatie is noodzakelijk om reden van de gewinning, die na verloop van tijd opduikt bij elk van de alternatieven.

Imitatieroofvogels hebben het voordeel dat ze de beste verhouding prijs/kwaliteit opleveren en relatief goedkoop zijn. Ze blijken echter slechts een tijdelijk en eerder algemeen effect te hebben, waarbij slechts een zone van 10 meter rond de vogel echt beschermd wordt. Bovendien is er een hoge sluitgevoeligheid en is het middel enkel werkzaam als er wind is.

Geluidssystemen die namaakgeluiden produceren, zijn relatief duur en ook deze geluiden wekken wrevel op van buurtbewoners. Ze blijken zeer weinig effect te hebben.

De 'scary man', die bestaat uit een opblaasbare pop, is eveneens relatief duur en heeft een tijdelijk effect van enkele dagen. De pop kost veel energie wegens de aanwezige ventilator.

Bij een onderzoek dat verricht werd in Limburg en zich toespitste op de kersenteelt, bleek dat het aanbrengen van vogelnetten het meest effectief was, maar dat ook daaraan een zeer hoge kostprijs verbonden was. Daar heeft men ook gebruikgemaakt van een combinatie van windmolens, een geluidssysteem en een nieuw type van knalkanon.

Ondanks het roterend gebruik van al de alternatieven bleek het nog steeds noodzakelijk om het vogel-

schrikkanon in te zetten, maar ook hier treedt bij hoge druk na een vijftal dagen gewenning op. Volgens de landbouwers blijkt de beste manier om op te treden tegen onder meer schade, veroorzaakt door duiven, de inzet van een jager.

Schade

Uit het West-Vlaamse onderzoek bleek dat de meeste schade wordt veroorzaakt door duiven en dat bij diverse teelten. Tevens werd melding gemaakt van schade, veroorzaakt door kauwen en waterhoenders. De hieruit voortkomende inkomensderving heeft enerzijds betrekking op de lagere opbrengst bij de oogst en anderzijds door de kosten die de bestrijding van de vogels veroorzaakt. Wat de kosten betreft die duiven zouden veroorzaken, concludeert het onderzoek dat het zou gaan om een gemiddelde van 1368 euro per hectare, wat aanzienlijk is.

Resolutie

Het voorstel van resolutie gaat uit van het standpunt dat het vrijwaren van de burgers tegen geluidsoverlast, veroorzaakt door vogelschrikkanonnen, een gemeentelijke bevoegdheid is. Het is duidelijk dat een groot aantal gemeenten reeds beschikt over een afdoend politiereglement ter zake, zoals gevraagd in de omzendbrief uit 2004. Een aantal andere gemeenten heeft blijkbaar nog geen politiereglement. Het is eveneens duidelijk dat daar waar een dergelijk reglement bestaat, het aantal klachten daalt en problemen op een snelle en rechtszekere wijze kunnen worden aangepakt. Daarom wordt voorgesteld dat op basis van de beschikbare, voldoening schenkende voorbeelden, initiatieven worden genomen naar die gemeenten, die nog niet over een dergelijk reglement beschikken.

Het uittesten van alternatieven heeft door de onderzoeken in West-Vlaanderen en Limburg een eerste start gekend. Dat onderzoek dient echter voort te worden gezet, waarbij ook gezocht wordt naar nieuwe alternatieven. Daarom dient een dergelijk onderzoek te worden ondersteund en gecoördineerd.

Niet alleen de alternatieven die worden gebruikt, maar ook de gebruiksmodaliteiten ervan kunnen een grote rol spelen bij het voorkomen van de schade. Zo werd bijvoorbeeld duidelijk dat afhankelijk van het rotatiesysteem (gemeentelijke diensten of de land-

bouwers zelf) zowel de effectiviteit als de kostprijs verschilde. Een belangrijke coördinerende en informerende taak is daarom op dit vlak weggelegd voor de lokale overheden, zoals de gemeenten en de provincies. Het is daarom noodzakelijk dat deze overheden, op basis van nieuw onderzoek, moeten worden gestimuleerd om deze taak op zich te nemen.

Tot slot moet ook een sluitend vergoedingssysteem worden opgezet om de door vogels berokkende schade aan de betrokken landbouwers te vergoeden.

Patrick LACHAERT

Karlos CALLENS

Tinne ROMBOOTS

Jan PEUMANS

André VAN NIEUWKERKE

Jos BEX

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° de jaarlijks weerkerende verzoekschriften, waarin burgers vragen om de geluidsoverlast, veroorzaakt door alarmkanonnen in de landbouw, aan te pakken;
- 2° de aanzienlijke schade aan landbouwgewassen, die veroorzaakt wordt door vogels wanneer geen maatregelen worden genomen om deze vogels te verdrijven;
- 3° de beschikbare alternatieven voor vogelschrikkanonnen, en het onderzoek dat naar de effectiviteit van deze alternatieven is gebeurd;
- 4° het feit dat een aantal gemeenten wel initiatieven genomen hebben om naast de vogelafweerskanonnen nog andere afschrikssystemen in te voeren, evenwel met wisselend succes;
- 5° het feit dat het gebruik van alle systemen en dus ook van veldkanonnen na een beperkte periode blijkbaar niet effectief is, omdat er bij de vogels gewenning optreedt en ook daar waar veldkanonnen werden ingezet, er schade kan optreden;
- 6° het resultaat dat de omzendbrief ter zake op het terrein heeft gehad;

– overwegende dat:

- 1° elke burger in dit land recht heeft op een kwaliteitsvolle leefomgeving en het de taak is van de overheid om dat voor hem of haar te garanderen;
- 2° er gezocht moet worden naar methodes om de schade voor de landbouwgewassen te beperken zonder de leefkwaliteit van de omgeving aan te tasten;
- 3° elke landbouwer die schade ondervindt ten gevolge van in het wild levende soorten, recht heeft op een evenredige vergoeding van die schade;

– vraagt de Vlaamse Regering:

- 1° een omzendbrief naar de gemeenten te sturen om een politiereglement, op basis van reeds voldoening gevende voorbeelden, goed te keuren, waarin duidelijke regels voor het gebruik van vogelschrikkanonnen worden vastgelegd zodat iedere buitenmatige hinder wordt vermeden;
- 2° een wetenschappelijk onderzoek op vlak van populatiedynamica via de bestaande instellingen (o.m. het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO), provinciale instellingen enzovoort) te bevelen en te coördineren, om inzicht te verkrijgen in de diverse factoren die kunnen bijdragen tot het tot stand komen van evenwichtige populaties van soorten die schade kunnen aanrichten aan landbouwgewassen;
- 3° op basis van de conclusies van dat onderzoek de nodige maatregelen door de diverse betrokken beleidsniveaus te laten nemen ter voorkoming van de schade, die door de diverse vogelsoorten wordt veroorzaakt;
- 4° een efficiënter en rechtvaardiger schadevergoedingsregeling in overleg met de landbouwers uit te werken;
- 5° het gebruik van niet-hinderlijke afweersystemen op provinciaal niveau te organiseren, onder meer via een uitleendienst;
- 6° in overleg met de jagersgroeperingen te bepalen op welke wijze gecontroleerde jachtactiviteiten kunnen bijdragen tot het binnen de perken houden van soortenpopulaties die schade kunnen aanrichten aan landbouwgewassen.

Patrick LACHAERT

Karlos CALLENS

Tinne ROMBOUTS

Jan PEUMANS

André VAN NIEUWERKE

Jos BEX
